

KONFERENSIYALAR COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**XIII RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

IYUL, 2026

ISSN 3093-8791

ELEKTRON NASHR:
<https://konferensiyalar.com>

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 13-son (10-iyul, 2026-yil).– 148 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 6-iyul.

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi XIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2026-yil

© Mualliflar jamoasi, 2026-yil

RAQAMLI AVLODNING QADRIYATLAR TIZIMIDA MILLIY VA UMUMINSONIY TAMOIYILLARNING UYG'UNLIGI

Sariboyeva Shaxnoza Xasanboyevna
University of Business and Science,
Ijtimoiy fanlar kafedrası o'qituvchisi
Email: alisheryoldashev1989@gmail.com
Tel: +998911836489

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli avlodning qadriyatlar tizimi milliy o'zlik, tarixiy xotira, ma'naviy meros, axborot madaniyati va umuminsoniy tamoyillar kesishgan murakkab ijtimoiy-falsafiy hodisa sifatida tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli muhit yoshlar ongida identifikatsiya, ijtimoiy mas'uliyat, tolerantlik, insonparvarlik, adolat va madaniyatlararo muloqotga qanday ta'sir ko'rsatishi ochib beriladi. Maqola milliy qadriyatlarni konservativ yopiq tizim emas, balki global axborot oqimlari bilan muloqotga kirishadigan dinamik aksiologik tuzilma sifatida talqin etadi. Shuningdek, internet, ijtimoiy tarmoqlar, raqamli ta'lim platformalari va sun'iy intellekt vositalari sharoitida yosh avlodda milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligini shakllantirishning metodologik, pedagogik hamda ijtimoiy mexanizmlari asoslanadi.

Kalit so'zlar: raqamli avlod, qadriyatlar tizimi, milliy qadriyatlar, umuminsoniy tamoyillar, aksiologiya, ma'naviy tarbiya, raqamli madaniyat, identifikatsiya, axborot etikasi, globallashuv.

HARMONY OF NATIONAL AND UNIVERSAL PRINCIPLES IN THE VALUE SYSTEM OF THE DIGITAL GENERATION

Sariboyeva Shakhnoza Khasanboyevna
University of Business and Science,
Teacher of the Department of Social Sciences

Annotation. This article analyzes the value system of the digital generation as a complex socio-philosophical phenomenon at the intersection of national identity, historical memory, spiritual heritage, information culture and universal principles. The study reveals how the digital environment affects identity, social responsibility, tolerance, humanity, justice and intercultural communication in the minds of young people. The article interprets national values not as a conservative closed system, but as a dynamic axiological structure that communicates with global information flows. Also, the methodological, pedagogical and social mechanisms of formation of the harmony of national and universal values in the young generation in the conditions of the Internet, social networks, digital educational platforms and artificial intelligence tools are based.

Keywords: digital generation, value system, national values, universal principles, axiology, spiritual education, digital culture, identity, information ethics, globalization.

DOI: <https://doi.org/10.47390/ymdif-y2026v2i13/n21>

Kirish: XXI asrning intensiv raqamli transformatsiyasi insoniyat taraqqiyotining barcha jabhalariga, xususan, yosh avlodning dunyoqarashi, ijtimoiy xulqi, axloqiy tanlovi va qadriyatlar ierarxiyasiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Raqamli avlod deganda nafaqat kompyuter, internet, mobil aloqa va sun'iy intellekt texnologiyalari bilan doimiy aloqada ulg'ayayotgan yoshlar guruhi, balki borliqni anglash, o'zini ifodalash, bilim olish, ijtimoiylashish va madaniy munosabatlarga kirishish jarayonlarini raqamli vositalar orqali qayta tashkil etayotgan yangi sotsiomadaniy subyekt tushuniladi. Mazkur subyektning qadriyatlar tizimi an'anaviy tarbiya instituti, oila, mahalla, maktab, milliy tarix va ma'naviy meros bilan bir

qatorda global axborot oqimlari, virtual kommunikatsiya, algoritmik tanlov, media matnlar va transmilliy madaniy kodlar orqali shakllanmoqda. Shu bois raqamli avlod tarbiyasida milliy va umuminsoniy tamoyillar uyg'unligini ta'minlash masalasi oddiy axloqiy targ'ibot doirasidan chiqib, murakkab aksiologik, pedagogik, falsafiy va kommunikativ muammo sifatida namoyon bo'lmoqda[1]. Milliy qadriyatlar xalqning tarixiy xotirasi, tili, urf-odatlar, adabiy-badiiy tafakkuri, oilaviy munosabatlari, mehnat madaniyati, e'tiqodiy qarashlari, vatanparvarlik tuyg'usi va jamoaviy birdamlik tajribasida mujassam bo'lgan ma'naviy mezonlar majmuasidir. Umuminsoniy tamoyillar esa inson qadr-qimmati, erkinlik, adolat, bag'rikenglik, tinchlik, hamkorlik, ekologik mas'uliyat, ilmga hurmat va madaniyatlararo muloqot kabi butun insoniyat uchun muhim bo'lgan axloqiy-intellektual normalarni o'z ichiga oladi. Raqamli davrda ushbu ikki qatlam bir-biriga qarama-qarshi qo'yilishi emas, balki o'zaro boyituvchi va ijtimoiy taraqqiyotga yo'naltiruvchi tamoyillar sifatida talqin qilinishi zarur. Zero, milliy qadriyatlardan uzilgan globalizm shaxsni ildizsiz, iste'molchilikka moyil va ma'naviy beqaror holatga olib kelishi mumkin; umuminsoniy tamoyillardan ajralgan milliylik esa madaniy yopiqlik, stereotiplar va kommunikativ cheklanishlarga sabab bo'lishi ehtimoldan xoli emas[2]. Raqamli avlod qadriyatlarining shakllanishi ko'p omilli jarayondir. Bir tomondan, ijtimoiy tarmoqlar yoshlar uchun fikr bildirish, bilim almashish, ijodiy mahsulot yaratish, jamoaviy loyihalarda ishtirok etish va global tajriba bilan tanishish imkoniyatini kengaytiradi. Ikkinchi tomondan, mazkur muhit axborotning ortiqcha ko'pligi, manipulyativ kontent, yuzaki muloqot, anonim agressiya, madaniy stereotiplar, tezkor iste'mol psixologiyasi va shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi kabi xatarlarni ham yuzaga keltiradi. Demak, raqamli muhitning o'zi na ijobiy, na salbiy mutlaq hodisa; uning tarbiyaviy qiymati qanday maqsad, qanday metod, qanday nazorat va qanday ma'naviy mezon asosida foydalanilishiga bog'liq. Aynan shu nuqtada milliy qadriyatlar raqamli avlod uchun identifikatsion tayanch, umuminsoniy tamoyillar esa ochiq muloqot va global mas'uliyat mezoni vazifasini bajaradi[3]. Maqolaning ilmiy dolzarbligi shundaki, zamonaviy ta'lim va tarbiya tizimi endilikda faqat bilim berish bilan cheklanmaydi; u yosh shaxsning raqamli kompetensiyasi, tanqidiy tafakkuri, axborot etikasi, madaniy immuniteti va ijtimoiy mas'uliyatini ham shakllantirishi kerak. Raqamli kompetensiya texnik ko'nikmalardan iborat bo'lib qolmay, axborotni baholash, manbani tekshirish, shaxsiy fikrni asoslash, boshqalarning huquqini hurmat qilish, virtual makonda ham odob va javobgarlikni saqlash qobiliyatini o'z ichiga oladi. Shu ma'noda milliy qadriyatlar raqamli savodxonlikning ma'naviy zaminini, umuminsoniy tamoyillar esa uning axloqiy universal me'yorini belgilaydi. Masalan, o'zbek xalqiga xos kattaga hurmat, kichikka izzat, mehmondo'stlik, halollik, el-yurt manfaatini ulug'lash kabi qadriyatlar internet muloqotida ham madaniyatli munosabat, konstruktiv bahs va mas'uliyatli fikr almashuv shaklida namoyon bo'lishi mumkin[4]. Tadqiqotning asosiy maqsadi raqamli avlod qadriyatlar tizimida milliy va umuminsoniy tamoyillarning o'zaro munosabatini nazariy jihatdan tahlil qilish, ularning pedagogik integratsiya mexanizmlarini aniqlash hamda raqamli muhitda ma'naviy tarbiyani samarali tashkil etish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqishdan iborat. Mazkur maqsadga erishish uchun qadriyatlar tushunchasining aksiologik mohiyati, raqamli madaniyatning yoshlar ongiga ta'siri, milliy o'zlik va global fuqarolik o'rtasidagi dialektik bog'liqlik, shuningdek, ta'lim jarayonida raqamli vositalar orqali qadriyatlarni singdirish imkoniyatlari o'rganiladi. Bunda milliy va umuminsoniy tamoyillarni alohida, bir-biridan uzilgan kategoriyalar sifatida emas, balki yagona ijtimoiy-ma'naviy tizimning o'zaro bog'liq komponentlari sifatida ko'rish muhimdir[5].

Bugungi raqamli muhitda yoshlar o'z shaxsiy identitetini ko'pincha bir vaqtning o'zida bir necha makonda: real ijtimoiy hayotda, ta'lim muassasasida, oilada, mahallada va virtual tarmoqlarda namoyon etadi. Ushbu ko'p qatlamli identitet barqaror bo'lishi uchun unda tarixiy xotira, milliy g'urur, til madaniyati, ijtimoiy daxldorlik va insonparvarlik mezonlari uyg'un bo'lishi lozim. Aks holda, shaxsning qadriyatlar tizimi algoritmlar tomonidan taklif etilayotgan tasodifiy kontent, trendlar va qisqa muddatli emotsional ta'sirlarga qaram bo'lib qolishi mumkin. Shu sababli raqamli avlod bilan ishlashda ta'lim mazmuni, tarbiya texnologiyalari va media muhitni baholash usullari yangi nazariy darajada qayta ko'rib chiqilishi zarur. Milliy va umuminsoniy tamoyillar uyg'unligiga asoslangan yondashuv esa yoshlarni nafaqat texnologiyadan foydalanadigan, balki texnologik jarayonlarni axloqiy, madaniy va ijtimoiy mas'uliyat mezonlari asosida boshqara oladigan yetuk shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi[6]. Raqamli avlod qadriyatlarni ko'pincha vizual obraz, qisqa matn, videolavha va algoritmik tavsiyalar orqali qabul qiladi. Shu sababli milliy hamda umuminsoniy tamoyillar yoshlar ongiga media tahlil, ijodiy loyiha, muammoli savol va dalilga asoslangan munozara orqali singdirilganda yanada samarali natija beradi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli avlod qadriyatlari masalasini to'liq anglash uchun O'zbekiston ilmiy tafakkurida shakllangan aksiologik va milliy g'oya konsepsiyalariga tayangan holda raqamli madaniyatning yangi xususiyatlarini izohlash zarur. Bu borada Qiyomiddin Nazarovning qadriyatlar falsafasi haqidagi qarashlari alohida ahamiyatga ega. Olim qadriyatni shaxs va jamiyat hayotini ma'naviy jihatdan yo'naltiruvchi, ijtimoiy tanlovlarga mezon bo'luvchi, tarixiy tajriba va zamonaviy ehtiyojlarni bog'lovchi falsafiy kategoriya sifatida talqin qiladi. Uning aksiologik yondashuvi raqamli avlod muammosini tahlil qilishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi, chunki raqamli muhitda ham inson harakati qadriyatli tanlovga aylanadi: qanday axborotni qabul qilish, qanday fikrni ulashish, qanday muloqot uslubini tanlash va qanday madaniy identitetni namoyon etish barchasi shaxsning ichki qadriyatlar tizimiga bog'liq. Nazarovning milliy va umuminsoniy qadriyatlar o'rtasidagi bog'liqlikni falsafiy jihatdan asoslagan ishlari raqamli davrda milliylikni yopiq konservativ holat emas, balki insoniyat taraqqiyotining umumiy axloqiy mezonlari bilan uyg'unlashadigan dinamik tizim sifatida talqin qilish imkonini beradi[7]. Ibadulla Ergashevning milliy g'oya, o'zlikni anglash va ma'naviy-mafkuraviy jarayonlarga oid tadqiqotlari esa mazkur mavzuning ijtimoiy-siyosiy hamda tarbiyaviy qirralarini chuqurlashtiradi. Ergashev milliy g'oyani jamiyat a'zolarini birlashtiruvchi, tarixiy xotira va kelajak maqsadlarini uyg'unlashtiruvchi, shaxsda ijtimoiy daxldorlik va mas'uliyat tuyg'usini shakllantiruvchi konseptual tizim sifatida ko'rsatadi. Raqamli avlod kontekstida bu yondashuv juda muhim, chunki bugungi yoshlar axborotni faqat rasmiy ta'lim manbalari orqali emas, balki turli ijtimoiy tarmoqlar, bloglar, videokontentlar va xalqaro platformalar orqali ham qabul qilmoqda. Bunday sharoitda milliy g'oya va qadriyatlar yoshlarni axborot oqimida yo'nalishsiz qolishdan asraydigan semantik markaz, umuminsoniy tamoyillar esa ularni boshqa madaniyatlar bilan hurmat, hamkorlik va ochiqlik asosida muloqot qilishga o'rgatadigan normativ mezon vazifasini bajaradi[8]. Nazarov va Ergashev qarashlarini uzviy bog'lagan holda aytish mumkinki, birinchi yondashuv qadriyatlarning falsafiy mohiyatini, ikkinchi yondashuv esa ularning jamiyat hayotidagi safarbar etuvchi va tarbiyaviy funksiyasini ochib beradi. Raqamli avlod tarbiyasi uchun aynan shu ikki qatlamning birlashuvi zarur: aksiologik asos bo'lmasa, raqamli savodxonlik faqat texnik ko'nikmaga aylanadi; milliy g'oya va ijtimoiy mas'uliyat bilan

boyitilmasa, umuminsoniy tamoyillar mavhum deklaratsiya darajasida qoladi. Shu sababli adabiyotlar tahlili raqamli madaniyat sharoitida qadriyatlar uyg'unligini shakllantirish uchun falsafiy, pedagogik, kommunikativ va ijtimoiy-siyosiy yondashuvlarni integratsiyalash zarurligini ko'rsatadi. Mazkur maqolada ushbu olimlarning ilmiy merosi zamonaviy raqamli jarayonlar bilan bog'lanib, yosh avlodning milliy o'zlikni anglash, global tafakkur va axborot etikasi asosida kamol topish masalasi doirasida talqin qilindi.

Ushbu maqolada raqamli avlodning qadriyatlar tizimida milliy va umuminsoniy tamoyillarning uyg'unligini o'rganish uchun kompleks, integrativ va fanlararo metodologik yondashuv qo'llanildi. Avvalo, aksiologik tahlil metodi asosida qadriyat tushunchasining mazmuni, uning milliy, ma'naviy, axloqiy va umuminsoniy qatlamlari ilmiy jihatdan izohlandi hamda raqamli muhitda ushbu qatlamlarning qanday shaklda namoyon bo'lishi aniqlashtirildi. Aksiologik yondashuv shaxsning raqamli xatti-harakatlarini oddiy texnik faoliyat emas, balki ma'naviy tanlov, ijtimoiy mas'uliyat va madaniy o'zini ifodalash jarayoni sifatida talqin qilish imkonini berdi. Ikkinchidan, tizimli tahlil metodi ishlatildi; unga ko'ra, raqamli avlod qadriyatlari oila, ta'lim, mahalla, ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar, raqamli platformalar va global madaniy oqimlar bilan bog'langan yagona murakkab tizim sifatida ko'rib chiqildi. Bu metod milliy va umuminsoniy tamoyillarni alohida elementlar emas, balki bir-birini to'ldiruvchi hamda shaxsning ma'naviy barqarorligini ta'minlovchi o'zaro bog'liq komponentlar sifatida tadqiq etishga yordam berdi. Shuningdek, maqolada qiyosiy-tahliliy metoddan foydalanilib, milliy qadriyatlarning raqamli muhitdagi ifodalanish shakllari umuminsoniy tamoyillar bilan solishtirildi. Masalan, milliy tarbiyadagi hurmat, hayo, odob, vatanparvarlik, oilaparvarlik va hamjihatlik kabi mezonlar global axborot etikasi, inson huquqlariga hurmat, madaniyatlararo muloqot va tolerantlik tushunchalari bilan qiyosiy bog'landi. Germenevtik metod orqali ilmiy adabiyotlarda uchraydigan "qadriyat", "milliy o'zlik", "raqamli madaniyat", "global fuqarolik" va "axborot etikasi" kabi tushunchalarning mazmuniy talqini ochib berildi. Mazkur metod mavzuni faqat tashqi faktlar yig'indisi sifatida emas, balki ma'nolar, ramzlar, madaniy kodlar va tarbiyaviy kontekstlar tizimi sifatida tahlil qilishga xizmat qildi. Bundan tashqari, kontent-tahlil usuli orqali raqamli muhitda qadriyatlar qanday kommunikativ shakllarda namoyon bo'lishi, xususan, ijtimoiy tarmoqlardagi bahs madaniyati, ta'limiy kontent, milliy merosga oid media mahsulotlar va yoshlar tomonidan yaratiladigan raqamli matnlar umumlashtrildi. Maqolada deduksiya va induksiya metodlari ham uzviy qo'llanildi: umumiy falsafiy va pedagogik nazariyalardan kelib chiqib, raqamli avlod tarbiyasiga oid xususiy xulosalar chiqarildi, shuningdek, raqamli muhitdagi ayrim ijtimoiy-pedagogik holatlar asosida umumiy nazariy mulohazalar shakllantirildi. Dialektik metod milliylik va globallik, an'ana va innovatsiya, real muloqot va virtual kommunikatsiya, erkin axborot almashinuvi va axloqiy mas'uliyat o'rtasidagi ziddiyatlarni muvozanatli tahlil qilish imkonini berdi. Pedagogik modellashtrish metodi yordamida esa raqamli avlodda qadriyatlar uyg'unligini shakllantirishning konseptual modeli ishlab chiqildi; ushbu modelda maqsad, mazmun, vosita, faoliyat, natija va refleksiya bosqichlari o'zaro bog'langan holda tasvirlandi. Shu tariqa, metodologik qismda ishlatilgan yondashuvlar maqola mavzusini tor doiradagi nazariy bayon emas, balki raqamli jamiyat sharoitida yoshlar ma'naviyatini shakllantirishga qaratilgan ko'p qirrali ilmiy izlanish sifatida yoritishga imkon berdi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamli avlodning qadriyatlar tizimi an'anaviy tarbiya va zamonaviy texnologik tajribaning kesishuv nuqtasida shakllanadi. Yoshlarning

ma'naviy yo'nalishlari faqat oilaviy, maktabiy yoki mahallaviy muhit bilan belgilanib qolmay, balki internetdagi axborot oqimi, algoritmik tavsiyalar, bloggerlik madaniyati, qisqa videolar, virtual jamoalar va global kommunikatsiya shakllari orqali ham qayta ishlab chiqiladi. Bu jarayonda milliy qadriyatlarning barqaror identifikatsion vazifasi alohida ko'zga tashlanadi: tilga hurmat, tarixiy xotirani anglash, ajdodlar merosiga qiziqish, oila va mahalla institutlariga e'tibor, Vatanga daxldorlik tuyg'usi yoshlarning raqamli muhitda o'zini yo'qotib qo'ymasligi uchun asosiy ma'naviy tayanch bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, faqat milliy qadriyatlar bilan cheklanib qolish raqamli avlodni global ilmiy-texnik taraqqiyot, madaniyatlararo muloqot va universal axloqiy normalardan uzoqlashtirishi mumkinligi aniqlandi. Shuning uchun umuminsoniy tamoyillar raqamli avlodning dunyo bilan ochiq, mas'uliyatli va tanqidiy munosabatga kirishishi uchun zarur shartdir. Maqolada aniqlangan muhim natijalardan biri shuki, milliy va umuminsoniy tamoyillar uyg'unligi yoshlar ongida avtomatik ravishda yuzaga kelmaydi; u maqsadli pedagogik tashkil etish, raqamli savodxonlikni ma'naviy tarbiya bilan bog'lash, media kontentni tanqidiy baholashga o'rgatish va ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirish orqali shakllanadi. Raqamli ta'lim platformalarida milliy tarix, adabiyot, san'at, urf-odatlar va buyuk mutafakkirlar merosini zamonaviy multimedia shaklida taqdim etish yoshlar qiziqishini oshirishi mumkin. Biroq bunday kontent faqat tashqi bezak yoki targ'ibot darajasida emas, balki muammoli savollar, tahliliy topshiriqlar, interaktiv munozaralar va ijodiy loyihalar bilan boyitilgandagina tarbiyaviy samaraga ega bo'ladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamli avlod qadriyatlarni tayyor dogma sifatida emas, balki shaxsiy tajriba, tanlov va muloqot orqali anglaganda ularni chuqurroq o'zlashtiradi. Yana bir natija sifatida raqamli muhitda axborot etikasi milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligining amaliy mezonini ekanligi belgilandi. Axborot etikasi yolg'on xabar tarqatmaslik, mualliflik huquqiga hurmat, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, boshqalarning sha'ni va qadr-qimmatini kamsitmaslik, bahsda dalilga tayanish va virtual makonda ham insoniy munosabatni saqlash kabi ko'nikmalarni qamrab oladi. Ushbu ko'nikmalar milliy odob-axloq an'analari bilan ham, umuminsoniy huquqiy-etik me'yorlar bilan ham bevosita bog'liqdir. Tadqiqotda, shuningdek, raqamli avlod uchun eng samarali tarbiyaviy strategiya taqiqlash yoki faqat nazorat qilish emas, balki ongli foydalanish, tanqidiy fikrlash, ma'naviy immunitet va ijodiy ishtirokni rivojlantirishdan iborat ekani asoslandi. Demak, raqamli avlodning qadriyatlar tizimida milliy va umuminsoniy tamoyillar uyg'unligi shaxsni bir vaqtning o'zida o'z ildiziga sodiq, global taraqqiyotga ochiq, axborotga mas'uliyatli va madaniy muloqotga tayyor ijtimoiy subyekt sifatida shakllantiradi.

Mavzuni xalqaro ilmiy munozaralar kontekstida tahlil qilganda, Manuel Castells va Sherry Turkle qarashlari o'rtasidagi polemik munosabat ayniqsa e'tiborga loyiqdir. Castells raqamli davrni "tarmoqlashgan jamiyat" konsepsiyasi orqali izohlaydi va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari zamonaviy ijtimoiy tuzilmalarni qayta tashkil etishini ta'kidlaydi. Uning yondashuvida raqamli tarmoqlar shaxs va jamiyat uchun yangi imkoniyatlar maydoni sifatida ko'rinadi: ular bilim almashinuvi, ijtimoiy faollik, madaniy o'zini ifodalash, global hamkorlik va alternativ kommunikatsiya kanallarini yaratadi. Bu nuqtai nazardan qaraganda, raqamli avlod milliy qadriyatlarni yopiq hududiy chegaralarda emas, balki global tarmoqlar orqali namoyon etishi, targ'ib qilishi va boshqa madaniyatlar bilan solishtirishi mumkin. Masalan, o'zbek tili, milliy adabiyot, maqom san'ati, xalq og'zaki ijodi yoki tarixiy merosga oid raqamli loyihalar global auditoriyaga chiqishi orqali milliylikning zamonaviy kommunikativ salohiyatini oshiradi. Castellsga yaqin pozitsiyada raqamli muhit xavf emas,

balki boshqarilishi, maqsadli yo'naltirilishi va ijtimoiy kapitalga aylantirilishi lozim bo'lgan imkoniyat sifatida talqin qilinadi[9]. Turkle esa texnologiya va insoniy munosabatlar o'rtasidagi ziddiyatlarga ko'proq e'tibor qaratadi. Uning fikricha, doimiy onlayn aloqadorlik insonni har doim ham chuqur muloqotga olib kelavermaydi; aksincha, ba'zan yuzaki aloqa, emotsional masofa, yolg'izlik, diqqatning parchalanishi va real suhbatdan qochish holatlarini kuchaytirishi mumkin. Turkle yondashuvi raqamli avlod tarbiyasida muhim ogohlantiruvchi ahamiyatga ega, chunki milliy va umuminsoniy qadriyatlar faqat kontent ko'rinishida uzatilsa-yu, ammo real insoniy munosabat, hamdardlik, oilaviy suhbat, ustoz-shogird an'anasi va jamoaviy tajriba bilan mustahkamlanmasa, ular shaxs ongida barqaror qadriyatga aylanmasligi mumkin. Bu pozitsiyaga ko'ra, raqamli madaniyatni haddan tashqari ideallashtirish yoshlarni texnologik qulayliklarga qaram qilib, ma'naviy refleksiya va jonli muloqot ehtiyojini susaytirishi ehtimoli bor[10]. Castells va Turkle o'rtasidagi bahsni raqamli avlodning qadriyatlar tizimi nuqtai nazaridan umumlashtirsak, birinchi olim texnologiyaning ijtimoiy imkoniyatlarini, ikkinchisi esa uning psixologik va axloqiy cheklovlarini ko'rsatadi. Mazkur polemika milliy va umuminsoniy tamoyillar uyg'unligini shakllantirishda biryoqlama yondashuv yetarli emasligini isbotlaydi. Agar faqat Castellscha optimistik yondashuvga tayanilsa, raqamli muhitdagi manipulyatsiya, yolg'on axborot, emotsional begonalashuv va qadriyatlarning yuzakilashuvi xavfi yetarli baholanmay qolishi mumkin.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, raqamli avlodning qadriyatlar tizimida milliy va umuminsoniy tamoyillarning uyg'unligi zamonaviy jamiyatning eng muhim ma'naviy-pedagogik vazifalaridan biridir. Raqamli muhit yoshlar uchun keng imkoniyatlar ochadi, biroq bu imkoniyatlar ma'naviy mezonlarsiz, tanqidiy tafakkursiz va axborot etikasisiz barqaror ijtimoiy natija bermaydi. Milliy qadriyatlar yosh avlodga tarixiy xotira, til, madaniyat, oilaviy va jamoaviy birdamlik, Vatanga daxldorlik tuyg'usini beradi; umuminsoniy tamoyillar esa shaxsni adolat, erkinlik, tinchlik, bag'rikenglik, inson qadr-qimmati va global mas'uliyat ruhida kamol toptiradi. Ularning uyg'unligi raqamli avlodni bir vaqtning o'zida milliy ildizga ega va dunyoviy muloqotga ochiq shaxs sifatida shakllantiradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Abdullayev I.A. Yoshlar media madaniyati: O'zbekiston amaliyoti // Oriental Renaissance. 2023. B. 337-342;
2. Alimov Z. Internet madaniyati va yoshlar axloqiy qadriyatlarining o'zaro ta'siri // Nordic Press. 2025;
3. Abdullajonova N.B., Kamolova A.O. Yoshlarning axborotdan foydalanish madaniyatini shakllantirish // PEDAGOGS. 2024. 53(1). B. 86-92;
4. Qodirova N., Nurmatov S. O'zbekistonda internet madaniyati va yoshlar media savodxonligi darajasining IT platformalar orqali tahlili // Yosh olimlar. 2025. 3(59). B. 9-10;
5. Castells M. The Rise of the Network Society. Wiley-Blackwell, 2010;
6. Jenkins H. Convergence Culture: Where Old and New Media Collide. New York: NYU Press, 2006;
7. UNESCO. Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines. Paris: UNESCO Publishing, 2020.
8. Ashurov J. D. Oliy ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalari: muammolar va istiqbollar // Advanced methods of ensuring the quality of education: problems and solutions. – 2024. – T. 1. – №. 3. – C. 112-118.

9. Ashurov J. D. Sun'iy intellekt texnologiyalaridan ta'lim tizimida foydalanishda axborot madaniyatini shakllantirishning ahamiyati //Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology. – 2025. – T. 2. – №. 1. – C. 41-47.

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

XIII RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

2026-yil, 10-iyul

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 13-son (iyul, 2026-yil). – 148 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 6-iyul.

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2026-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2026-yil.